

ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА
БЕОГРАД

ПРЕДМЕТ: Реферат за избор у звање и на радно место редовног професора за ужу научну област Оријенталистика, предмет: Исламска култура и цивилизација

На основу Одлуке Изборног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду бр. 1025 од 27. 4. 2016. године, а у складу с чланом 65 Закона о високом образовању Републике Србије и чланом 116 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду, изабрана је Комисија за припрему извештаја о кнаидатима који су се јавили на конкурс за избор једног редовног професора за ужу научну област Оријенталистика, предмет Исламска култура и цивилизација. Пошто смо размотрили конкурсни материјал и заузели заједнички и јединствен став, част нам је да Изборном већу поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ

На расписани конкурс за једног редовног професора за ужу научну област Оријенталистика, предмет Исламска култура и цивилизација – објављен 11. 5. 2016. године у листу „Послови” (бр. 673), пријавио се само један кандидат: др Ема Миљковић (удата Петровић), досадашњи редовни професор Филозофског факултета у Нишу и Филолошког факултета у Београду (на основу уговора о допунском раду).

Кандидаткиња је уз пријаву на конкурс доставила и следећу документацију: а) биографију, б) библиографију, в) оверену копију дипломе о стеченом научном звању професор оријенталне филологије (основне студије), диплому о стеченом звању магистра филолошких наука, као и диплому доктора историјских наука и г) електронске верзије објављених радова.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ

а) Лични подаци

Ема (Љубиша) Миљковић (удата Петровић) рођена је у Београду 30. 3. 1967. године. Стално је настањена у Београду.

б) Подаци о досадашњем образовању

Дипломирала је 1989. године на Филолошком факултету у Београду, на Групи за оријенталну филологију (Катедра за оријенталистику), са просечном оценом 9.33. На истом факултету октобра 1989. године уписује постдипломске студије на групи за турски језик, које је завршила марта 1993. године, одбраном магистарског рада **Особености турског језика кануна и дефтера за смедеревску и суседне области у 15. веку**, под менторством проф. др Славољуба Ђинђића. Научни степен доктора историјских наука стекла је на Одељењу за историју Филозофског факултета Универзитета у Београду 16. септембра 2002. одбраном докторске дисертације **Смедеревски санџак у другој половини 15. и првој половини 16. века**, која је израђена под менторством проф. др Радоша Љушића.

Говори енглески, турски, француски и арапски језик; служи се немачким језиком.

в) Професионална каријера

У Историјском институту САНУ, у Секцији за историју српског народа под туђинским влашћу од 15-18. века, запослена је од 1. новембра 1990. године, где се бавила проучавањем историје српског народа

под османском влашћу у другој половини 15. и првој половини 16. века. Од 01.03.2004. запослена је на Филозофском факултету у Нишу као доцент за предмет Национална историја 16-18. века. На истом факултету стекла звање ванредног професора децембра 2008. године за предмете Историја Срба 1459-1650 и Историја Срба 1650-1800. На Филозофском факултету у Нишу наставу изводи на сва три нивоа студија историје, на следећим предметима: Историја Срба 1459-1606 и Историја Срба 1606-1800; Општа историја 1492-1650 и Општа историја 1650-1789; Историја исламске цивилизације (ОАС), Историја српског народа у новом веку и Општа историја новог века (МАС), као и изборне предмета Историја Османског царства, Насеља и становништво српских земаља у 15. и 16. веку и Историјска демографија (ДС). На Филозофском факултету у Нишу стекла је и звање редовни професор 5. октобра 2013. године.

Од школске 2007/08. године ангажована је на Филолошком факултету у Београду за извођење наставе из предмета Културна историја Арапа на Основним академским студијама, а затим од школске 2008/09 на предмету Основи исламске цивилизације, такође на Основним академским студијама, као и на предмету Исламска цивилизација и култура на Балкану на Докторским академским студијама, модел културологија. На Филолошком факултету у Београду на Мастер академским студијама држи курс Неарапски ислам.

Била је ментор за израду три докторске дисертације одбрањене на Филозофском факултету у Нишу. Тренутно је ментор за израду две докторске дисертације на докторским студијама на Филозофском факултету у Нишу. Учествовала је у одбрани више докторских као и магистарских теза на Филозофском факултету у Нишу, Филолошком факултету у Београду, Филозофском факултету у Београду и Филозофском факултету у Новом Саду.

На Филолошком факултету у Београду била је члан комисије за одбрану магистарске тезе Драгане Амедоски, *Османска дипломатичка грађа у издањима Оријенталног института у Сарајеву*, одбрањене 2004. године, затим члан комисије за одбрану магистарске тезе Абдерахман Муниф и савремени арапски роман, одбрањене 2009. године, као и комисије за одбрану магистарске тезе Сузана Врањковић *Проблем аутентичности преисламске поезије у књижевној критици Тахе Хусеина*, одбрањене 2009. године.

Била је члан комисија за одбрану следећих докторских теза на Филолошком факултету у Београду: Семир Реброња, *Узритска поезија и њен утицај на европске књижевности*, одбрањене 2014. године, Надир Дацић, *Београдски Гајрет Осман Ђикић*, одбрањене 2015. године и Јоване Шалић, *Од конфесије ка идентитету*, одбрањене 2016. године.

Члан је комисија за оцену и одбрану докторских тезе мр Мејсун Гараибе *Језик дијалога у арапском роману*, Фуада Баћићанина, *Преплитање култура на тлу Србије у османско доба – на примеру алхамијадо књижевности* и Марка Гагића *Исламска стварност Јемена – културни, религијски и политички аспект*.

Била је ментор за израду, као и члан комисија за одбрану, бројних мастер радова на Филозофском факултету у Нишу и Филолошком факултету у Београду.

Такође је учествовала у бројним комисијама за избор наставника и сарадника на Филозофском факултету у Нишу, Филолошком факултету у Београду, Филозофском факултету у Београду и Филозофском факултету у Новом Саду.

Др Ема Миљковић је члан Програмског савета часописа Sosyal Bilimler Dergisi, Fen Edebiyat Fakültesi Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, Türk Cumhuriyeti (Journal of Social Sciences, Faculty of Art and Science, University Suleiman Demirel, Isparta, Turkey)

Члан је Међународне комисије за историјску демографију (International Commission for Social History, Sub-commission for Historical Demography) као и Одбора за проучавање становништва САНУ.

Одржала је више предавање по позиву на универзитетима у Кајсерију, Испарти и Баликесиру, као и три циклуса предавања у трајању од по две седмице на универзитету у Самсуну, Република Турска.

Такође је сарађивала у Енциклопедији српског народа (Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 2006) и Лексикону српског средњег века (Knowledge, Београд 1999).

Од 2000. године непрестано је ангажована на пројектима које финансира Министарство за просвету и науку Републике Србије. У периоду 2002-2005 руководила пројектом „Друштво у Србији под туђинском влашћу 16-18. век“, чији је носилац Историјски институт у Београду. Од 2006-2010. године била је ангажована на пројекту „Градови и тргови у српским земљама средњег века и суседни утицаји на њихов развој“, чији је носилац био Филозофски факултет Београд, а који је финансиран од стране Министарства за науку и заштиту животне средине Републике Србије.

Од јануара 2010. до новембра 2012. године била ангажована на пројекту „Насеља и становништво српских земаља у позном средњем веку (14-15. век)“, (ев. број 177010) а од новембра 2012. године на пројекту „Хришћанска култура на Балкану у средњем веку: Византијско царство, Срби и Бугари од 9. до 15. века“ (ев. број 177015), чије је носилац такође Филозофски факултет у Београду. У периоду 2006-2012. учествовала на пројекту „На светим водама Лима“, чији је носилац Музеј у Пријепољу, који је подржан од стране Министарства за културу Републике Србије.

Од 1. јануара 2015 године ангажована је на COST пројекту, финансираном од стране Европске Уније, у оквиру акције „Republic of Letters 1500-1800.

Марта 2015. године изабрана је за иностраног члана Румунске Академије Наука.

Била је у више наврата секретар Организационог одбора за припрему међународних научних скупова у Историјском институту у Београду, као и члан Организационог одбора скупа Наука и савремени универзитет на Филозофском факултету у Нишу.

2. ПРЕГЛЕД НАУЧНОГ РАДА КАНДИДАТА

*Посебно су наглашени радови од избора у звање ванредни професор на Филозофском факултету у Нишу децембра 2008 (радови објављени у периоду 2008-2015 су појачани црном бојом – ознака **bold**).*

МОНОГРАФИЈЕ:

Монографија националног значаја: (M42)

Смедеревски санџак 1476-1560. Земља. Насеља. Становништво, Београд 2004 (Историјски институт).

Браничево у 15. веку. Историјско-географска студија, Пожаревац 2007 (Народни музеј). (коауторство са А. Крстићем)

На раскришћу епоха. Студије из историје српског народа под османском влашћу,

Ниш 2013 (Филозофски факултет). ISBN 978-86-7379-284-2, COBISS.SR-ID 198251276

Огњиште које се не гаси. Српска породица у другој половини 15. и првој половини 16. века, Београд 2013 (Еволута). ISBN 978-86-85957-43-7, COBISS.SR-ID 198288908

ПОГЛАВЉА У МОНОГРАФИЈАМА МЕЂУНАРОДНОГ, ВОДЕЋЕГ НАЦИОНАЛНОГ И НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА

Поглавља у монографији истакнутог међународног значаја M13 (5)

Before and After the Fall of the Serbian Despotate: the differences in the timar system in the Serbian lands in the mid 15th century, The Balkans and the Byzantine World before and after the Captures of Constantinople 1204 and

1453 (Byzantium: A European Empire and its Legacy), ed. V. Stanković, Rowman and Littlefield, Lexington Books (2015), 242. ISBN 978-1-4985-1325-8

Поглавља у монографији међународног значаја M14 (4):

Malcolm's Apology of the "Pax Ottomana", Response to the Noel Malcolm's Book Kosovo. A Short history. – Belgrade : Institute of History, 2000, 47-73.

Поморавље од пада под османску власт до Првог српског устанка, Морава, Београд 2006, 283-321. (Награда на Београдском сајму књига 2006. године за издавачки подухват године)

Ottomanism and Turkism in the 20th century: concept or reality, South-Eastern European Diplomacy. 100 Years since the Balkan Wars, Cetatea de Scaun: Târgoviște 2014, 273-281.

Role of and Place of the Balkan in the European Space. Negotiations. Strait Issue, 500 Yılın Ardından Piri Reis ve Eserleri, Uluslararası Piri Reis ve Türk Denizcilik Tarihi Sempozyumu, Istanbul: Türk Tarih Kurumu, 2014, pp. 215-225. ISBN 978-16-2910-4 (tk)

Structure of the Serbian rural family (reaya population) in the second half of the 15th century demographic survey, Along Clio's ways --- topical problems of modern historical science / edited by Mihovil Vojnović, Saša Kožuh. - Koper : Faculty of Education, A.F.M Krakow University, 2013, 143-159

Ottoman Census Books as Sources for Historical Demography: Research Possibilities, Exactness and Methodological Doubts / Tarihi Demografi kaynağı olarak Osmanlı Nüfus Sayımı Defterleri: Araştırma Olasılıkları, Kesinlik ve Metodolojik Kuşular, Balkanlar'da Osmanlı Mirasının Tespitinde Defter-i Hâkânî'nin Önemi / The Importance of the Ottoman Tax Registers for the Ottoman Legacy in the Balkans, vol. 1, Istanbul: Libra Kitapçılık ve Yayıncılık 2015, 71-81.

Концепт слободe у Османском царству и турској републици: потпуни раскид са прошлoшћу, Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет Пале, Посебна издања, Научни скупови, књига 9, том 21, Наука и Слобода, Пале 2015, 15-25. DOI 10.7251/ZRNSFFP0915015M ISSN 1840-2402 ISBN 978-999380-47-67-0 COBISS.RS-ID 5016856

Изгубљена или уклопљена државност: Србија, Влашка и Молдавија у оквирима Османског царства, Зборник радова „Државност, демократизација и култура мира“, Наука и савремени универзитет 4, Ниш: Филозофски факултет 2015, 7-21.

Поглавља у монографијама водећег националног значаја M44 (3):

Феудални систем на Балкану у првом веку османске владавине, Насеља и становништво области Бранковића. – Београд : САНУ, 2001, 533-547.

Типологија сеоских насеља у првом веку османске владавине у српским земљама, Споменица Милана Васића, Бања Лука 2005, 185-213.

Крстарећи Османским царством, Приватни живот у српским земљама у освит новог века, Београд 2005, 173-196.

Пљеваљско друштво - преображај српског трга у османску касабу, Историја Пљеваља, Пљевља, Београд, 2009, 89-141.

Рудник под османском влашћу, Рудник : шапат висина, ур. Борислав Челиковић, Милојко Кнежевић, Београд: Службени Гласник, 2014, стр. 313-339.

Поглавља у монографијама националног значаја М45 (1.5):

Поименични попис Крагујевца из 1476. године, Престоница Књаза, Господара (приредио Ђорђе С. Костић), Крагујевац : Нова светлост ; Београд : ЛутЕразмо, 1998, 7-12.

Малколмова апологија "Рах ottomana", Одговор на књигу Ноела Малколма Kosovo. A Short History. – Београд : Историјски институт САНУ, 2000, 69-85.

РАДОВИ У НАУЧНИМ ЧАСОПИСИМА, МЕЂУНАРОДНОГ, ВОДЕЋЕГ НАЦИОНАЛНОГ И НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА:

Радови у часопису међународног значаја М23 (4):

The beginning of the islamization in Serbia, Bosna and Herzegovina, Man on the Balkans - historical and art being, Balkanistic Forum 1, Blagoevgrad 1995, 97-104.

Studies of Ottoman History in Serbia, Montenegro and Croatia (Modern Serbian, Montenegrin and Croatian Historiography on the Ottoman Empire), Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, Cilt 8, Sayı 15, XX (2010.), 715-730. indexed by ASOS Index and TUBITAK/ULAKBİM

Structure of the Serbian family in the late Middle Ages, Romanian Journal of Population Studies, Vol. VI, No. 2 (2012), Cluj-Napoca, 5-18. (коауторство са С. Минићем) indexed by EBSCO and CEEOL database

Ottoman heritage in the Balkans: The Ottoman Empire in Serbia, Serbia in the Ottoman Empire, Journal of Social Sciences, Suleyman Demirel University, Faculty of Arts and Sciences, vol. 27 (2012), 129-137. indexed By MLA International Bibliography and TUBITAK/ULAKBİM.

1450`den 1550`ye Kadar Sirp Topraklarında Timar Sistemi: Semendire Sancağı`nda Timar Sistemi Üzere Özel Bir Anket Ile, Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi (OMAD), Volume 1, Issue 1, 2014, pp. 36-47. ISSN 2148-5704

Toward the Rehabilitation of the Social History of the Serbs during the Ottoman Rule: The Serbian Society in the 15th Century, Human, Volume 4, Issue 2, 2014, pp. 50-55. ISSN 2232-9935

The Golden Horde, Russia and The Ottoman Empire: The End of an Era, The Crimean Historical Review, No. 2, 2014, pp. 77-88. ISSN 2313-612X

Digitalization in the Humanities: brief overview (with the special attention to the situation in Serbia), Human. Research in Rehabilitation, volume 5, issue 2, September 2015, 34-37. ISSN 2232-9935

The Serbs and their Statehood since the settling on the Balkan Peninsula to the First Serbian Uprising: an overview, Annals of Academy of Romanian Scientist, Series on History and Archeology, vol. 7, no. 2 (2015), 15-26. ISSN 2066-8597

Eski ile yeni arasındaki köprü: Osmanlı yönetiminnin ilk yüzyilinda Sırp toplumu, Studies of the Ottoman Domain, vol. 5, no. 9, August 2015, 18-38. ISSN 2147-5210

Радови у часописима међународног значаја верификованог посебном одлуком M24 (4):

Крстарећи османским царством: путеви и градови, Теме 34 (1), (2010), 339-363, Ниш: Универзитет.

Османске пописне књиге дефтери као извори за историјску демографију: могућности истраживања, тачност показатеља и методолошке недоумице, Теме 34 (1), (2010), 363-373, Ниш: Универзитет.

Радови у водећим часописима националног значаја M51 (3)

Опширни дефтер Смедеревског санџака из 1476. године, Историјски часопис 38 (1991), 1992, 31-42.

Прилог проучавању почетка исламизације у Браничеву 1467-1476. године, Зборник Матице српске за историју 47-48 (1993), 125-133.

Кнежинска самоуправа у Смедеревском санџаку у другој половини 15. и првој половини 16. века, Зборник МС за историју 57 (1998), стр. 87-97.

О значају османских пописних књига као историјских извора – на примеру дефтера смедеревског санџака, Историјски часопис 49(2002), 2003, 123 – 138.

Сеока привреда у Смедеревском санџаку (1476-1560), Историјски часопис 28 (2001), 2002, 117-136.

Манастир Свете Тројице – духовно средиште Потарја, Црквене студије 4, Ниш 2007, 303-310.

На раскрићу две епохе: континуитет и промене друштвене структуре у Браничеву у 15. веку, Историјски часопис 56, (2008) 279-304 (коауторство са А. Крстићем).

Парохијско свештенство у Браничеву у другој половини 15. века, Црквене студије 5 (2008), 329-344 (коауторство са А. Крстићем)

Прилог проучавању исламизације на српском етничком простору у првом веку османске владавине: градска насеља као носилац исламске културе и цивилизације (на примеру Смедеревског санџака), Црквене студије 6 (2009), 341-351.

Прилог проучавању исламизације на српском етничком простору: ток исламизације у сеоским насељима у првом веку османске владавине, Црквене студије 7 (2010), 375-385.

The Christian Sipahis in the Serbian lands (second half of 15th century), Belgrade Historical Review, vol. 1 (2010), 103-121.

Who was rich and who was poor? Creation of the new Serbian „elite“ in the Serbian 15th century society, Belgrade Historical Review, vol. 2 (2011), 129-142.

Исламизација као тема југословенске историографије (1950-2000), Црквене студије 8 (2011), 371-384.

Перспективе студија историје на Филозофском факултету у Нишу, Педагошка стварност, година LXI, бр. 3, Нови Сад 2015, 353-369. ISSN 0553-4569 UDK 378:93/94(497.11 Niš) BIBLID 0554-4569, 61 (2015), 3, р. 353-369. (коауторство са Ј. Максимовић)

Радови у часопису националног значаја М52 (2)

Расветљавање неколико аспеката из прошлости српског народа на основу османских пописа, Глас CDII Српске академије наука и уметности, Одељење друштвених наука, књ. 30, Београд 2005, 180-184.

Радови у научном часопису М51 (1)

Пљевља и нахија Кукањ у у другој половини 15. века, Гласник Завичајног музеја. Пљевља 1 (1999), 157-169.

Насеља Нишког кадилука 1516. године, Гласник одбора за проучавање југоисточне Србије САНУ (2000), 24-34.

Подриње у првом веку турске власти у српским земљама, Рачански зборник 5, Бајина Башта (2000), 7-16.

Породица у пљеваљском крају у првом веку османске владавине, Гласник Завичајног музеја (Пљевља) 2 (2001) 103-117.

Детаљни попис нахије Ниш из 1516. године, Пешчаник – часопис за историографију, архивистику и хуманистичке науке 1, Ниш 2004, 193-205.

Развој града оријенталног типа у Полимљу и Потарју: Пљевља од средњовековног српског трга до оријенталне касабе, Гласник завичајног музеја 5, Пљевља 2006, 29-40.

Град Бихор као османско утврђење, Милешевски записи 7, Пријепоље 2007, 127-132.

Прилог проучавању миграција влашког становништва на српском етничком простору у другој половини 15. века: пример влаха нахије Кукањ, Браничевски гласник 3/4 (2006), 85-93.

Каравансарај у Пљевљима: трговачка станица на Дубровачком друму, Гласник Завичајног музеја књ. 6 (2007), Пљевља 2008, 15-21.

Тимарски систем у нахији Сјеница у другој половини 15. века, Милешевски записи 8, Пријепоље 2009, 97-109.

Власи у домаћој историографији (1960-2010), Браничевски гласник 7, Пожаревац 2011, 5-23.

Власи у Смедеревском санијаку у другој половини 15. и првој половини 16. века (с посебним освртом на влахе Браничеве), Браничевски гласник 7, Пожаревац 2011, 49-69.

Пљевља и пљеваљски крај као истраживачке теме јужнословенске османистике, Гласник Земаљског музеја књ. 7 (2008), Пљевља 2010, 29-35.

Још једанпут о манастирима у Ждрелу у другој половини 15. века, Гласник ДКС 35 (2011), 111-115. (коауторство са А. Крстићем)

Османско освајање херцегових поседа у Полимљу, Милешевски записи 9, Пријепоље 2012, 101-112.

РАДОВИ У ТЕМАТСКИМ ЗБОРНИЦИМА МЕЂУНАРОДНОГ И НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА

Радови у тематским зборницима међународног значаја М44 (3):

The population of Kosovo and Metohija under Ottoman rule, Kosovo and Metohija, past, present, future, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade 2006, 5-17.

Типологија сеоских насеља у области Браничева у прво веку османске власти (постављање проблема и правци истраживања), Браничево кроз војну и културну историју Србије, Пожаревац 2006, 29-40.

Османска популациона политика на крајишту: насеља и становништво Браничева у другој половини 15. века, Браничево у историји Србије, Пожаревац-Београд 2008, 209-221.

Посебности турског језика у првим пописним дефтерима Смедеревског санџака, Истоци и Утоци, Споменица Славољуба Ђинђића, Београд: Филолошки факултет, 2009, 133-147.

Трагови српског средњовековног права у раним османским канунима и кануннамама, Средњовековно право у Срба у огледалу историјских извора, Београд: САНУ, 2009, 301-319. (коауторство са А. Крстићем)

О Пурковићевој књизи „Историја српске православне цркве у Трсту“, Миодраг Ал. Пурковић – живот и дело, Пожаревац 2010, 93-101.

Историографија о Србима под турском влашћу, Домети српске и европске историографије у последње две деценије, Београд 2010, 89-105.

Бранислав Ђурђев и „Деспотов канун“, „Научно djelo akademika Branislava Đurđeva“, Sarajevo: ANUBiH, 2010, 101-109.

Насеља и тимарска организација у крушевачком крају, Топлици и Дубочици према попису из 1444/45. године, Стефан Немања и Топлица, Ниш 2011, 163-175. (коауторство са А. Крстићем)

Антропонимија у области Бранковића и Смедеревском санџаку у другој половини 15. века, Име у култури Срба и Бугара, Ниш 2011, 71-79.

Истраживање сакралне топографије Горњег Полимља (до краја 16. века), Ђурђеви ступови и Будимљанска епархија, Беране/Београд 2011, 457-464. (коауторство са С. Мишићем)

Пад Смедерева и оснивање Смедеревског санџака, Пад српске деспотовине 1459. године, Београд: САНУ, 2011, 291-301.

Ибарски Колашин од пада под османску власт до избијања Првог српског устанка, Стари Колашин (тематски зборник), Зубин Поток 2012, 35-57.

САОПШТЕЊА СА НАУЧНИХ СКУПОВА:

Саопштења са међународних научних скупова штампана у целини М33 (1):

Муслиманство и богумилство у историографији, Босна и Херцеговина од средњег века до новијег времена. Међународни научни скуп 13-15. децембра 1995. – Београд : Историјски институт САНУ ; Нови Сад : Православна реч, 1995, 285-295.

Путопис и историјски извор: Београд у 16. веку, Београд у делима европских путописаца: зборник радова са међународног научног скупа, Балканолошки институт САНУ, Београд, 25.03-27.03 2001, 45-53.

Становништво Косова и Метохије под османском влашћу, Косово и Метохија, прошлост, садашњост, будућност, Српска Академија наука у уметности, Београд 2006, 17-29.

Саопштења са научних скупова националног значаја штампана у целини М63 (1):

Ваљевски крај у првим деценијама турске власти, Ваљево, постанак и успон градског средишта. Саопштења са научног скупа поводом шест векова од најстаријег помена Ваљева у историјским изворима одржаног 8-10. октобра 1993. године у Ваљеву. – Ваљево : Народни музеј ; Београд ; Одељење за историју Филозофског факултета, 1994, 152-160.

Рашки корени Новог Пазара, Сеоски дани Сретена Вукосављевића 16 (1995), 115-122.

Насеље Рудо Поље у Смедеревском санџаку од 1476-1572. године, Научни скуп Рудо Поље Карановац Краљево (од првих помена до Првог светског рата). – Београд : Балканолошки институт САНУ , Краљево : Народни музеј, 2000, 55-66.

Крај владавине Косача и прве године османске власти у Херцеговини, Српска проза данас : Косаче оснивачи Херцеговине / Ћоровићеви сусрети прозних писаца у Билећи. Научни скуп историчара у Гацку / [приређивач Радослав Братић]. – Билећа : Просвјета ; Гацко : Просвјета ; Београд : Фонд “Светозар и Владимир Ћоровић”, 2002, 291-307.

Зеамет Кушлат, Земља Павловића : средњи вијек и период турске владавине : зборник радова са научног скупа Рогатица, 27-29. јуна 2002. – Бања Лука ; Српско Сарајево, 367 - 378.

Градска насеља Капије Поморавља у од пада под османску власт до избијања Првог српског устанка, Зборник радова са међународног научног скупа "Делиград од устанка ка независности 1806-1876", Београд 2007, 9-19

Pilgrimage in the Ottoman Empire (16-18th century). Le Grand Turque as Protector of the Holly Places, “Pilgrimages, cult places and religious tourism“, YSSSR Annual, year XVII, Niš 2010, 55-63.

Мехмед II Освајач и питање верске толеранције у Османском царству, Свети цар Константин и хришћанство I, Ниш 2013, 645-654.

Васиљ Поповић о задрузи и задругарству, „Јевто Дедијер и Васиљ Поповић – живот и дјело“, Билећа-Гацко 2009, 340-347.

Нишки крај у 18. веку, Бој на Чегру 1809. у историји и традицији балканских народа, Београд 2010, 3-11.

Милорадовићи – Храбрени као османске спахије у другој половини 15. века, Зборник радова са научног скупа „Породице Владисавић и Милорадовић“, Гацко 2011, 237-246.

Оријенталистика у настави историје на српским универзитетима, Криза и перспектива знања и науке, Ниш: Филозофски факултет, 2012, 266-272.

Београд између оријенталног шехера и модерног европског града: запажања Феликса Каница приликом посете средином 19. века, Зборник радова „Феликс Каниц на централном Балкану – 150 година истраживања у Нишу“, Ниш: Филозофски факултет, 2015, 171-193. ISBN 978-86-7379-386-3 (коауторство са С. Стругаревић)

Саопштења са научних скупова међународног значаја штампана у изводу М34 (0.5):

Положај немуслиманских поданика у Османском царству: култура толеранције или толеранција културе, (на српском и енглеском језику), Култура у потрази за новом парадигмом, Београд: Филолошки факултет 2013, 131-137.

New types of food: unexpected pleasure, International Medieval Congress, Leeds 2013, www.leeds.ac.uk/ims

Osmanlı Hakiyetinin ilk yüzyılda Morava vadisi: Orta Avrupa'dan Istanbul'a giden anayol (also in English), Uluslararası Osmanlı Devleti'nde Nehirler ve Göller Sempozyumu, Erciyes Üniversitesi, Kayseri, Türk Cumhuriyeti, 2013, 36-37.

Саопштење са скупа националног значаја штампано у изводу М64 (0.5)

„Краљевство Србија“ у историографији, Наука и савремени универзитети 2, Ниш: Филозофски факултет 2012, 324.

ЛЕКСИКОГРАФСКЕ ЈЕДИНИЦЕ М16 (2)

Османско царство 16-18. век, зидна карта, [коаутор са Р. Љушићем] Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 2004.

Османлије, родослов, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 2006.

Лексикон градова и тргова средњовековних српских земаља, Завод за уџбенике, Београд 2010 (ур. С. Мишић). Е. Миљковић је аутор следећих лексикографских одредница: Беласица, Брежа, Брезница Пљевља, Бродарево, Буковица, Булагај, Бусовача, Церница, Десна, Дежевица, Фојница, Горажде, Комарани, Копорић, Которовце, Крушево, Ливађе, Милешевац, Остраће, Островица у Бистрици, Ресава, Рогозно, Торник, Запланина.

Учешће у научним комитетима научних скупова у иностранству (доставити доказ):

1. The First International Symposium of Balkan History Studies, 25-28. April, Balikesir, Turkey (<http://balkansemp2013.balikesir.edu.tr/ing3.html>)

3. МИШЉЕЊЕ О НАУЧНОМ РАДУ КАНДИДАТА

Научни рад др Еме Миљковић у целини је посвећен широко схваћеној оријенталистици, која **подразумева укупност свих наука чији се предмет изучавања у смислу цивилизацијског одређења налази на Истоку** (економија, историја, религија, филозофија, етнологија, археологија, културна историја, науке...).

Комисија се одлучила да прикаже само део научног опуса др Е. Миљковић. Посебна пажња биће поклоњена два монографијама, интердисциплинарног карактера, објављеним у периоду 2008-2015, поглављу у монографији међународног значаја, као и радовима публикованим у међународним часописима и тематским зборницима.

НА РАСКРШЋУ ЕПОХА. СТУДИЈЕ ИЗ ИСТОРИЈЕ СРПСКОГ НАРОДА ПОД ОСМАНСКОМ ВЛАШЋУ (Филозофски факултет Ниш, 2013, ISBN 978-86-7379-284-2, COBISS.SR-ID 198251276)

Реч је о сакупљеним и тематски сређеним, раније објављеним радовима др Еме Миљковић, који се у ширем смислу односе на историју српског народа под османском влашћу „на раскршћу епоха“, односно на прелазу између 15. и 16. века. Одлука да се предметно и проблемски сродне студије, посвећене управо овом периоду из прошлости нашег народа у оквиру османске државе и њеног специфичног функционалног административног поретка, који је прагматично стално прилагођаван потребама Царства, обједине међу корицама једне књиге вишеструко је оправдана и корисна. С једне стране, већином је реч о теже доступним прилозима са разних научних скупова, док, с друге, зрела теоријско-методолошка осмишљеност и доследност истраживачког поступка Еме Миљковић чине да се текстови сакупљени у понуђеној целини одликују високим степеном органског јединства и унутрашње комплементарности.

Рукопис сачињава петнаест студија, разврстаних у три ужа тематска сегмента („Извори и методологија“, „Од вароши до шехера“ и „Насеља и стновништво“), чиме је ова књига управо у погледу обезбеђивања поузданог полазишта за даља проучавања, методолошким усмеравањем, обрађеном грађом и саопштеним увидима. веома примерено структурисана. То је прави мали компендијум сазнања теоријског, историографско-османистичког, економско-социолошког и културолошког реда. Тако једно прелазно раздобље из историје српског народа под османском влашћу бива свестрано, готово монографски предочено, с тим што чињеница да је реч о засебним ужим тематским сегментима обједињеним заједничком темом, теоријским приступом и методом будућој књизи прибавља привлачну дискурсну динамичност и парцијалну употребљивост, у зависности од уже специфичности занимања читаоца, односно корисника.

Посебно значајним османистичким и оријенталистичким доприносом могу се сматрати радови из првог дела монографије, посвећени османским пописним књигама (*дефтерима*) као историјским изворима, филолошки обрађеним. За разлику од склоности која је била својствена домаћој османистици током знатног дела XX века, а којој је претило да се претвори у „дефтерологију“, уз апсолутизовање ове врсте примарних извора, Ема Миљковић уравнотежено уважава њихову специфичност, указује на велики значај и незаменљивост пописа, али и аргументовано упозорава на то да се потпунији и поузданији одговори на питања из османске прошлости могу целовито дати само уз комплементарно коришћење и свих других

распоживих извора, „односно смештањем података које дефтери нуде у шири контекст остварених резултата“ домаће и светске науке.

Радови из другог сегмента рукописа, насловљеног „Од вароши до шехера“ усредсређени су на комплексну проблематику прерастања српских градских насеља у градове оријенталног типа, што је један од трајно најизраженијих цивилизацијских процеса, и промена, у српским земљама током периода османске доминације. Тако је, рецимо, рад „Караван-сарај у Пљевљима: трговачка станица на дубровачком путу“ прави историографско-културолошки медаљон, узорна османистичка „студија случаја“ која може послужити као методолошки водич и својеврсни образац органске научне синтетичности.

Трећи део монографије под насловом „Насеља и становништво“ посвећен је прилозима првенствено из области историјске географије и историјске демографије.

Успешно коришћење турским дефтерима као основним истраживачким материјалом, уз употребу филолошког метода, као и пуно уважавање објављених западних извора, као и расположиве домаће и стране стручне литературе, допринели су високом научном нивоу монографије *На раскршћу епоха*.

Иако шареноликост тема, овако колажно сачињене целине на први поглед има танко тематско и проблемско везивно ткиво и прилично широк дијапазон у временским и просторним оквирима, посебан квалитет монографије „На раскршћу епоха“ представља чињеница да се не бави превасходно такозваном догађајном и политичком историјом, већ и оним питањима прошлости која су у српској историјској науци све до недавно, кроз дуг вишедеценијски период била неоправдано запостављена – цивилизацијском, културолошком, лингвистичком проблематиком.

ОГЊИШТЕ КОЈЕ СЕ НЕ ГАСИ. СРПСКА ПОРОДИЦА У ПРВОМ ВЕКУ ОСМАНСКЕ ВЛАДАВИНЕ (Еволута, Београд, 2013, ISBN 978-86-85957-43-7, COBISS.SR-ID 198288908)

Монографска студија др Еме Миљковић *Огњиште које се не гаси. Српска породица у првом веку османске владавине* посвећена је реконструисању, на основу свих расположивих историјских извора и посредних сазнања, породичног живота српског народа у периоду који је уследио одмах након пада под османску власт, тј. у другој половини 15. и првој половини 16. века. Студија је уобличена кроз пет поглавља: „О теми и истраживачком поступку“, „Живот на селу“, „Структура сеоске породице“, „Живот у граду“ и „Структура градске породице“. Композиција дела је логична и доследно спроведена, што целину чини кохерентном и органски повезаном разговетном истраживачком идејом и јасно постављеним сазнајним циљем.

Успешним покушајем системског и изнутра органски осмишљеног сагледавања и предочавања ситуације српске породице друге половине 15. и прве половине 16. века, др Ема Миљковић скрупулозно улаже каменчиће оријенталистичких, османистичких и иних знања у један сегмент мозаика историјске судбине нашег народа током дугих и тегобних столећа османске власти. Следећи стазу којом су у нас пре ње далековидно кренули поједини истраживачи и тумачи повести тога вишевековног периода, које је занимала „друштвена историја или историја група и окупљања“ (опет Бродел!), попут Радована Самарџића, Душанке (уз коју и с којом је др Ема Миљковић учинила прве османистичке кораке), Милана Васића и Олге Зиројевић, ауторка ове монографије потврђује исправност става да „проширивање теоријско-методолошког видног поља не може да угрози интегритет историјске науке“ (Ђ.Станковић), а самим тим ни османистике, као интердисциплинарне научне области, за чију се строгу и уску текстолошку правоверност и објективну сведеност на статус помоћне историјске науке у служби националне историје код нас раније у академској заједници и сувише усрдно бринуло.

Истински стваралачким и хеуристички продуктивним комбинаторним односом према расположивим подацима које садрже (али и крију!) историјски извори, др Ема Миљковић и овом студијом даје доказа о личној научничкој зрелости, али и о завидном нивоу озбиљне османистике у Србији.

На трагу занимања за ту тематику у савременој медијевистици, социјалној историји и османистици, др Ема Миљковић издвојено поклања пажњу феномену епидемија куге („Морне године“) које су периодично деловале као пресудно утицајни чиниоци у „морфологији средњовековне историје“, како се изразио недавно преминули писац капиталне студије *Куга у Османском царству* (1985) Данијел Панзак. Куга, та „структура века“ (Ф.Бродел), заузела је одговарајуће место у монографији др Еме Миљковић о огњишту српске породице које је, посебно у градовима, током првог века османске окупације у неколико наврата запретила да угаси.

Студија др Еме Миљковић *Огњиште које се гаси. Српска породица у првом веку османске владавине* потврђује заслужену оријенталистичку и османистичку репутацију своје ауторке, знатно доприноси дубинском познавању једног значајног раздобља прошлости српског народа и његове културне историје, и обезбеђује поуздану основу за даља истраживања, како у области којој је у ужем смислу тематски посвећена, тако и у низу додирних друштвених и хуманистичких дисциплина.

ПЉЕВАЉСКО ДРУШТВО – ПРЕОБРАЖАЈ СРПСКОГ ТРГА У ОСМАНСКУ КАСАБУ (Историја Пљеваља, ур. Славенко Терзић, Пљевља – Београд 2009, 89-131, ISBN 987-9940—512-03-3; COBISS.CG-ID 13940496)

Монографија посвећена Историја Пљеваља представља синтезу знања из историје овог града и његове околине од праисторије до краја 20. века. Ово зналачки урађено и монументално издање свакако представља узор за израду публикација сличног карактера. Поглавље које је написала Е. Миљковић посвећено је друштвеној и културној историји Пљеваља од пада под османску власт шездесетих година 15. века до краја 17. века. Истраживања су првенствено заснована на расположивој османској грађи првог реда (османске пописне књиге дефтери, као и збирци османске грађе која се чува у манастиру Св. Тројице крај Пљеваља), филолошком методу, као и ширим знањима из домаће и стране литературе.

Приказујући прошлост Пљеваља у истраживаном периоду, Е. Миљковић користи демографске показатеље да укаже на промену статуса насеља, као и на промене у етничкој структури и култури живљења. Прерастање Пљеваља у насеље оријенталног типа започиње са дефинитивном успоставом османске власти. Доласком Османлија, Пљевља не губе свој раније стечени економски, а добијају већи политички значај. Премештање седишта херцеговачког санџакбега из Фоче у Пљевља 1576. године указује, истиче Е. Миљковић, на велики значај Пљеваља као трговачког и административног центра тогом дуготрајне владавине Османлија на овом подручју.

Ауторка закључује да је завођењем османске власти био заустављен даљи развој хришћанске вароши, које не само у случају Пљеваља, већ код већине градских насеља на српском етничком простору, постају споредни делови брзо развијених градова османског типа.

У целини, може се констатовати да поглавље посвећено Пљевљима и околини у прва два века османске власти, објављено у оквиру монографије посвећене историји Пљеваља представља синтезу знања о овој теми. Материја је изложена систематично и прегледно, а закључци ауторке су јасни и недвосмислени.

MODERN SERBIAN, MONTENEGRIN AND CROATIAN HISTORIOGRAPHY ON THE OTTOMAN EMPIRE (Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi (TALID), Dünyada Türk Tarihçiliği, Cilt 8, Sayı 15 (2010), 697-

714. ISSN 1303-9369; objavljeno i na turskom jeziku: Sirp, Karadağ ve Hırvat Tarih Yazıcılığında Osmanlı İmparatorluğu, isto izdanje, str. 715-730) <http://www.talid.org/yazar.aspx?ID=EMA%20MILJKOVIC>

У овом раду, Е. Миљковић дала је преглед резултата насталих као плод рада српских, црногорских и хрватских историчара, везаних за прошлост Османског царства. Иако се у уводном делу осврнула на почетку османистике као научне дисциплине на југословенском простору, кандидаткиња је примарно базирала овај преглед на резултатима насталим у протекле две деценије.

Најобимнији део рада посвећен је монографијама, студијама, чланцима и прилозима које су објавили српских историчари, који су се у много већој мери бавили овом проблематиком од црногорских и хрватских колега. Ауторка је понудила своју систематизацију ових радова, делећи их у следеће целине: радови посвећени политичкој историји; радови посвећени друштвеним односима; радови посвећени насељима и становништву; радови посвећени привредној историји и радови посвећени црквеној историји. Кроз сваку од ових пет целина, Е. Миљковић даје преглед резултата, али и оцену њиховог научног доприноса.

Посебно треба нагласити чињеницу да кандидаткиња у уводу своје студије посвећеној српској историографији о Османском царству даје општу оцену да је упркос свим политичким изазовима, условљеним распадом Југославије, српска османистика и историографија у целини задржала висок степен научне објективности и није подлегла утицају дневне политике. Ипак, Е. Миљковић истиче да у српској историјској науци још увек није пружена адекватна пажња османским студијама, што је у првом реду условљено недостатком стручног кадра.

Како је поменути број угледног турског часописа TALID био посвећен написима о историографији посвећеној Османском царству и Турској, са учешћем великог броја угледних колега како из Турске, тако и из иностранства, веома је значајно што се међу његовим корицама нашао и овај објективан приказ османистичких достигнућа у Србији, Црној Гори и Хрватској. Како је текст објављен и на енглеском и на турском језику, доступан је бројним страним истраживачима који се баве прошлошћу Османског царства, а који досада нису имали тачан увид у стање српске историографије посвећене овом питању, с обзиром да се мали број радова објављује на страним језицима.

OTTOMAN HERITAGE IN THE BALKANS: OTTOMAN EMPIRE IN SERBIA, SERBIA IN THE OTTOMAN EMPIRE, *Journal of Social Sciences*, Suleiman Demirel University, Faculty of Arts and Sciences, vol. 27, 129-137. ISSN 1330-9435. http://sablon.sdu.edu.tr/dergi/sosbilder/dosyalar/27/OS_11.pdf

У овом раду, Е. Миљковић истиче како Османско царство, доноси у југоисточну Европу нови поредак, нову административну управу и нову веру, али ипак не брише у корену све старе затечене друштвене односе и институције, већ их делимично прихвата и прилагођава свом државном моделу. Ауторка се бавила оним друштвеним појавама и институцијама којес у имали континуитет из периода независне српске државе, као и суштинским разликама које је српско друштво претрпело након успостављања османске власт.

Први део рада, кандидаткиња је посветила утицају српског средњовековног права на османско законодавство. Она закључује да се у већини кануна за смедеревски, крушевачки, видински, босански, херцеговачки и клишки санџак, издатих у другој половини 15, па чак и првој половини 16. века, уочава утицај српског средњовековног права, који се огледа кроз преузимање читавог низа законских одредби и решења из корпуса српског средњовековног законодавства.

Разматрајући утицај оријентално-исламске цивилизације на развој градских насеља на Балкану, ауторка истиче да да је најосетливији утицај оријентално исламског у домену материјалне културе изражен у култури исхране, која са доласком Османлија на Балкан, бива обогашена јелима која су и данас присутна у свакодневном менију већине балканских народа. Управо је култура исхране, закључује Е. Миљковић,

„прескочила“ границе на учвршћеној линији српско село-оријентални град и продрла и у сеоске средине, мада наравно споријим темпом и донекле умањеним интензитетом.

Рад јасно наглашава с једне стране континуитет друштвених структура и институција, који се може пратити на оном делу српског етничког простора који је потпао под османску власт кроз читаву другу половину 15. и прву половину 16. века и с друге стране дисконтинуитет и крупне друштвене промене. Како је рад објављен у турском научном часопису, на енглеском језику, додатни значај представља чињеница да су на научно објективан начин турској и страниј научној јавности презентовани ставови српске историографије и оријенталистике о периоду османске власти, који се разликују од дела османистичке продукције како на турском, тако и на страним језицима.

STRUCTURE OF THE SERBIAN FAMILY IN THE LATE MIDDLE AGES, Romanian Journal of Population Studies, vol. VI, no. 2, (2012), 5-19 ISSN 1843-5998 (коауторство са С. Мишићем)
<http://centre.ubbcluj.ro/csp/Serbia.html>

У овом коауторском раду Е. Миљковић и С. Мишић упоређујући доступне изворе из периода независне српске средњовековне државе са подацима које пружају османске пописне књиге из друге половине 15. века, дају приказ породичних односа код Срба у позном средњем веку, посебно истражујући проблем утицаја османских освајања на структуру српске породице.

Посећи део рада посвећен је питању типа и структуре српске породице у позном средњем веку. Основно истраживачко питање које је било постављено је да ли је српска породица у анализираном периоду била инокосног или задружног типа. Дошавши да закључка да су оба основна типа породице егзистирала у српском друштву како пре османском освајања, тако и након њих, даљом анализом, Е. Миљковић и С. Мишић су настојали да установе сличности и разлике породичног организовања код различитих друштвених група.

Нарочиту вредност овог рада представља методолошки поступак, где су подаци из сачуване дипломатичке грађе српске провенијенције „укрштени“ са подацима које пружају османски извори. Овакав научни приступ омогућио је да се 15. век, у смислу друштвене историје, сагледа као целине, имајући у виду чињеницу да су промене друштвене структуре текле много спорије него оне политичке природе.

PILGRIMAGE IN THE OTTOMAN EMPIRE (16-18TH CENTURY): LE GRAND TURQUE AS PROTECTOR OF THE HOLLY PLACES (Pilgrimages, cult places and religious tourism, XVII Annual International YSSSR Conference, Niš 2010, 55-63. ISBN 978-86-86957-10-8. COBISS.SR – ID 175868684)

У саопштењу поднетом на научном скупу „Ходочашће, култна места и верски туризам“, у организацији ЈУНИП-а, Е. Миљковић је обрадила институцију муслиманског и хришћанског ходочашћа, са аспекта њиховог практичног одвијања у границама османске државе. Од средине 16. века, Османско царство постало је центар ходочашћа, како за хришћанске тако и за муслиманске ходочаснике.

Иако је ходочашће у Меку, хаџилук, један од стубова исламске вере, мало је писано о томе како је спровођено у прошлости, какви су били услови путовања, у којима су хиљаде муслиманских верника, из најудаљенијих крајева муслиманског света, хрилили ка срцу Арабљанског полуострва, да испуне своју верску дужност. Ауторка у овом раду, основу сачуване и расположиве грађе османске провенијенције, као и адекватне литературе, описује услове путовања у периоду 16-18. века, наглашавајући да је то био тежак подухват, испуњен многим опасностима, као и начине на који се обезбеђивала храна, вода, место за преноћиште и заштита ходочасника, што је све заједно представљало велики изазов за управнике провинција Османског царства кроз које је рута водила.

Други део рада посвећен је опису тешкоћа и проблема са којима су се суочавали хришћански верници на свом путу ка Јерусалиму.

ПАД СМЕДЕРЕВА И ОСНИВАЊЕ СМЕДЕРЕВСКОГ САНЦАКА, У: *ПАД СРПСКЕ ДЕСПОТОВИНЕ 1459. ГОДИНЕ*, 291-301, БЕОГРАД: САНУ. ISBN 978-86-7025-543-2. COBISS.SR-ID 184386060)

У овом раду, ауторка истиче да пад Смедерева под власт османског султана, што је као последицу имало нестанак Деспотовине Србије са политичке карте тада познатог света, представља догађај у прошлости српског народа који се може сматрати историјском вододелницом две епохе. Одмах након пада последње српске средњовековне престонице јуна 1459. године, на територији која је улазила у састав српске државе после споразума који Ђурађ Бранковић склапа са Мехмедом II 1456. године, Османлије оснивају Смедеревски санџак, као крајишки санџак према Угарској. Е. Миљковић наглашава да поједине друштвене институције које су постојале у српској средњовековној држави опстају, јер их Османлије укључују у свој управни систем, али да нова управа ипак са собом доноси квалитетно нови административно-војни поредак, заснован на туркменском, византијском и абасидском државотворном наслеђу, који је превасходно одређен војном и конфесионалном (исламском) компонентом. Основу те новине чинио је, наглашава ауторка, тимарски систем, који је иако имао предразвој у Абасидском халифату и Селџучком султанату, и уз велике сличности у организацији са византијском пронијом, у свом пуном облику представља оригинални османски институт.

Имајући у виду чињеницу да је Смедеревски санџак био гранично подручје на коме су су током читаве друге половине 15. века одвијали ратни сукоби са Краљевином Угарском, ова област је била специфично организована. Е. Миљковић наводи као специфичност крајишког организовања укључивање локалног становништва у османске војне и полувојне формације, као и брижљиво вођену популциону политику, усмерену ка одржавању стања насељености ове стратешки значајне области.

БРАНИСЛАВ ЂУРЂЕВ И „ДЕСПОТОВ КАНУН“, („*Naučno djelo akademika Branislava Đurđeva*“, Sarajevo: ANUBiH, Posebna izdanja, knjiga CXXXI, Odjeljenje humanističkih nauka, knjiga 39, 101-109. ISBN 978-9958-501-52-4. COBISS.BH-ID 18477062)

У свом прилогу тематском зборнику посвећеном животу и раду академика Бранислава Ђурђева, историчара и османисте, Е. Миљковић се фокусира на његова истраживања посвећена друштвеној групи влаха, и посебно полемици која је била присутна у југословенској науци о појединим одредбама закона за влахе, преузетим из српских средњовековних законских прописа. Ауторка наглашава да оно што чини посебност и оригиналност радова Б. Ђурђева посвећених проблему влаха је то што је он ту категорију посматрао динамички, у хоризонталној равни, уочавајући специфичности у развоју ове друштвене групе средином 15. века у различитим областима Балкана.

Кандидаткиња такође наглашава исправност његових ставова у вези са директним и аутоматским преузимањима решења влашког статуса из периода српске Деспотовине. Б. Ђурђево је, како закључује Е. Миљковић, одлучно негирао тврдње да је начин организовања Браничевских и Смедеревских влаха у другој половини 15. века у потпуности наслеђен модел из државе деспота Стефана Лазаревића, већ је правилно уочио унутрашњу динамику развоја ове друштвене групе, уклопљене у османски систем власти, на начин који је процењен као најадекватнији. Није спорна чињеница да је српско средњовековно законодавство имало снажан утицај на поједине одредбе османских кануна када су власи у питању, али исто тако не сме се пренебегнути и специфичност и оригиналност османског државног управљања, која се огледа и на овом плану.

МЕХМЕД II ОСВАЈАЧ И ПИТАЊЕ ВЕРСКЕ ТОЛЕРАНЦИЈЕ У ОСМАНСКОМ ЦАРСТВУ (Свети цар Константин и хришћанство I, Ниш 2013, 645-654. ISBN 978-86-84105-38-9 COBISS.SR-ID 198150668)

Рад је посвећен политици коју османски султан Мехмед II Освајач (1451-1481) осмишљава и примењује према својих хришћанским и јеврејским поданицима. Разматрано је питање да ли се може говорити о верској толеранцији или пак дискриминацији, уз историјски осврт на кључне догађаје који могу допринети добијању одговора на пређашње питање. Е. Миљковић с правом закључује, да иако се не може порећи чињеница да је однос према припадницима других једнобожачких религија у Османском царству, како за време Мехмеда II Освајача, тако и његових наследника, био систематизован, те тиме и напреднији него у многим другим оновременим државама, где сличне категорије нису постојале, ипак се не може говорити о толерантном друштву, поготово не у данашњем смислу тог појма. Османска „толеранција“, истиче она, истовремено је подразумевала и дискриминацију, изражену кроз подређени положај хришћана и Јевреја према муслиманима. Наглашавајући да је дискриминација била видљива и голим оком, кроз апсолутну визуелну доминацију ислама, било би упутније, сматра Е. Миљковић, при разматрању положаја других конфесионалних заједница у османској држави користити термин коегзистенција. Хришћани и Јевреји имали су своје место у османском државном и друштвеном систему, али равноправност заједница никада није постигнута, иако се у последњем веку постојања Османског царства истицала као циљ и прегнуће.

ПОСЕБНОСТИ ТУРСКОГ ЈЕЗИКА У ПРВИМ ПОПИСНИМ ДЕФТЕРИМА СМЕДЕРЕВСКОГ САНЦАКА, (Истоци и Утоци, Сећање на Славољуба Ђинђића, Београд: Филолошки факултет, 2009, 133-147. ISBN 978-86-86419-69-9 COBISS.SR-ID 170854668)

У овом раду, ауторка наглашава да су дефтери, османске пописне књиге, предмет пажње оријенталиста већ готово читав век, те да су постали незаобилазни историјски извори за проучавање демографских и привредних прилика и друштвених односа у појединим областима које су улазиле у састав Османског царства. Њима су се, као прворазредним историјским изворима, бавили многи оријенталисти, како код нас, тако и у свету. Међутим, лингвистичка компонента дефтера била је скоро потпуно запостављена, премда за то, није било научног оправдања. Постоји велики број аргумената који се могу навести у прилог потребе да се дефтери проуче са становишта лингвистике, или што представља најбољи приступ, компаративно, и са становишта историографије и културологије, као и са становишта лингвистике. Најважнији, и уједно најопштији аргумент који би се могао навести у прилог компаративног приступа је чињеница да сваки језик, па тако и језик на коме су сачињени дефтери, трпи протоком времена одређене промене, које нису последица само унутрашњих законитости у његовом развоју, већ и последица мењања историјских и културолошких прилика. Овај рад у коме је примњен социо-лингвистички, као и културолошки метод, настоји да на основу језичких карактеристика истакне друштвене и културолошке карактеристике османског друштва у другој половини 15. века, примењујући оријенталистички приступ, који је по својој дефиницији интердисциплинаран, и као такав нуди читав варијетет питања која се постављају пред истраживача.

4. МИШЉЕЊЕ О НАСТАВНОМ РАДУ КАНДИДАТА

Наставни рад др Еме Миљковић одликује посвећеност и преданост у раду са студентима. Изводећи наставу на сва три нивоа студија на Филозофском факултету Универзитета у Нишу и Филолошком факултету Универзитета у Београду, Е. Миљковић је исказала спремност да свој приступ наставним активностима прилагодим захтевима савременог доба, уносећи у свој рад са студентима како методолошке, тако и технолошке новине. У свим студентским евалуацијама др Е. Миљковић редовно добија високе оцене. Карактерише је коректан приступ према студентима и спремност да им пружи помоћ не само у савлађивању обавеза предвиђених планом и програмом студија, већ и у читавом низу активности, које у ширем смислу доприносе њиховом професионалном формирању (организација студентских трибина и округлих столова, као и подстицање студената да објављују своје радове у адекватним научним и стручним часописима).

5. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ ЗА ИЗБОР

Током своје професионалне каријере, др Е. Миљковић објавила је четири самосталне истраживачке монографије националног значаја, 14 поглавља у монографијама истакнутог међународног, међународног, истакнутог националног и националног значаја, 30 радова у међународним, водећим националним, националним и научним часописима, 14 радова у тематским зборницима међународног и националног значаја, 15 саопштења са научних скупова међународног и националног значаја у целини, 4 саопштења са научних скупова међународног и националног значаја у изводу, као и двадесетак лексикографских јединица. Била је ментор за израду три докторске дисертације, 15 мастер радова и великог броја дипломских и завршних радова на Департману за историју Филозофског факултета Универзитета у Нишу и Катедри за оријенталистику Филолошког факултета Универзитета у Београду. Као члан комисије учествовала је у одбранама седам докторских дисертација, а у више наврата била је писац извештаја или члан комисије за изборе у звања наставника и сарадника. Ангажована је на научном пројекту „Хришћанска култура на Балкану у средњем веку: Византијско царство, Срби и Бугари од 9. до 15. века“ (ев. број 177015).

Укупно досад остварено научно дело др Еме Миљковић, које је Комисија у овом **ИЗВЕШТАЈУ** само наменски, а никако и исцрпно анализирао, уверљиво потврђује у стручној и академској јавности одавно учвршћено уверење да је она већ више година један од најактивнијих и у широком смислу најкомпетентнијих османиста и оријенталиста у нашој средини, а и уважавани судеоник у животу међународне научне заједнице.

Штавише, иницијативношћу и интелектуалном радозналосту, које је несмањено покрећу од тренутка посвећивања проучавању историје Османског царства и исламске цивилизације уопште, а посебно прошлости српског народа у време османске владавине, способносту за системско сагледавање изучаваних процеса и појава, као и завидном мултидисциплинарном обавештеношћу, др Ема Миљковић иновативно и уверљиво преиспитује старе и отвара неке нове оријенталистичке, османистичке и културолошке теме везане за сложену проблематику којом се у својим радовима бави. Она, и као научник и као наставник, што је нарочито значајно, битно доприноси усмеравању кретања у теоријски и методолошки модерно схваћеној, а на поузданим традиционалним темељима заснованој оријенталистици.

Имајући у виду укупну научну стручну делатност кандидаткиње у протеклом периоду, Комисија је једногласна у оцени да др Ема Миљковић, редовни професор, испуњава све услове за избор у звање редовног професора за научну област Оријенталистика, предмет Исламска култура и цивилизација.

КОМИСИЈА

Др Дарко Танасковић, редовни професор

Др Анђелка Митровић, редовни професор

Др Љиљана Чолић, редовни професор